

प्रभुतरुण

वर्ष ५१

अंक ०७

मुंबई

फेब्रुवारी, २०१८

पाने ६

किंमत रु. १

(स्थापना : तारीख २५ ऑगस्ट १९२३)

तत्वाचा बंदा जीव । मूर्तीला कोण विचारी?

www.prabhutarun.org

संपादिका: सुहासिनी कीर्तिकर

कार्यकारी संपादक मंडळ : मिनाक्षी जयकर, मयुरा नायक, संजना कोठारे, वैजयंती कीर्तिकर

सहाय्यक संपादक: त्वरिता दळवी, राजेश नवलकर, भक्ती शेट्टे

दरवर्षी ठरलेल्या वेळापत्रकानुसार जानेवारीचे गजबजते आगमन. जानेवारी म्हणजे नव्या वर्षाची सुरुवात. म्हणून 'कम जॅन'.. म्हणत स्वागत. या स्वागताच्या आनंदात भर पडते चौदा जानेवारी रोजी येणाऱ्या संक्रांतीची. 'तिळगूळ घ्या, गोड बोला' म्हणत 'साखरच खाल्लेल्या' मनाला प्रेमाचा आग्रह. तिळगूळ घ्या, न घ्या; द्या न द्या; गोड बोलण्याची सर्वांची (सर्वांशी) हमी असतेच. त्यातच (किंवा त्या आधी म्हणा;) जानेवारीच्या पहिल्या आठवड्यात आपल्या पाठारे प्रभू महिला समाजाचा उधाणलेला आनंदमेळा. खरेदी, खाणेपिणे नववर्षाच्या शुभेच्छांची देवाणघेवाण, भेटीगाठी आणि महत्वाचे म्हणजे या मेळ्यातून मनसोक्त मिरवणं. मग येणारा जानेवारीचा तिसरा रविवार. ऑगस्ट सप्टेंबरपासून नावनोंदणी करीत मार्गार धावणाऱ्यांना मार्गस्थ करणारी विश्वप्रसिद्ध मॅरॅथॉन! वरळीपासून वांद्रे, वांद्रे ते परत वळून आझादमैदानापर्यंत सर्वत्र उत्साहाने धावणारी माणसंच माणसं. साठी पंच्याऐंशी पलीकडची माणसं धावताहेत. मुलंही मिरवताहेत. विशेष मुलं! गतिमंद असणारी, पण आपल्या आपल्या गतीनं धावत, फुगे हातात मिरवत सहभागी होणारी मुलं. या जोडीला अपंग धावताहेत. परदेशी, देशी नागरिक खेळकर वृत्तीने धावतातच. पण ही अपंग माणसे धावताना खरोखरच 'धावत्याला शक्ती येई, आणि रस्ता सापडे'चा अनुभव.

या वर्षी माझ्या मुलीनं 'हाफ मॅरॅथॉन' मध्ये भाग घेतला होता. तिला वरळीला सोडून जावई आणि धाकटी नात माझ्याकडे येऊन तास, दोन तास विसावली पहाटे. मग त्यांच्या जोडीने मीदेखील लेकीच्या स्वागताला आझाद मैदानाजवळ गेले. माझी नात असं वेगळं जग पहिल्यांदा पहाणारी अन् मी हे जग (धावणाऱ्यांचं) वेगळ्या नजरेनं पहाणारी. 'ते चाकांच्या खुर्चीत का आहेत? त्या खुर्च्या पळवून ती धावणार कशी?' - हे नातीचे प्रश्न

संपादकीय

पंगुम् लंघयते...!

—सुहासिनी कीर्तिकर

मला उत्तर देता देता उत्तरोत्तर वेगळ्याच पातळीवर घेऊन गेले. त्यांच्या जोडीला असणाऱ्या सहाय्यकाचेच अप्रूप वाटले मला. 'सुआज्जी, तो बघ, तो बघ. त्याला गुडघ्यापासून पायच नाहीत. फेंगड्या पायांनी धावता येतं. पण तो बघ कसा भराभरा चालतोय.' नातीच्या समोर ठाकलेल्या त्या नवलाने ती अगदी चकीत झाली होती. मी पाहिलं तर खरंच, त्या एका माणसाला फक्त गुडघ्यावरच पाय होते. पुढे वैज्ञानिक साधनांच्या बळावर त्याला गुडघ्याखाली आडव्या (उभ्या नव्हे!) जाड काठ्यांचा आधार दिला होता. म्हणजे पाय पाठीमागे दुमडावे तशी आकृती. त्या रस्त्याला घासत जाणाऱ्या आडव्या काठ्यांनी, नव्हे नव्हे; पायांनी तो मज्जेत चालला होता. अगदी मज्जेत. या अपंगांच्या हातात रंगीबेरंगी फुगे होते. त्या गॅसच्या फुग्यासारखीच त्यांची मने हर्षभराने वरवर आकाशात झेपावत होती. हात उंचावून आम्हा बघणाऱ्यांना आपला आनंद वाटून देत होती. तशा होत्या. पुढे-पाठीमागे प्रथमोपचाराच्या गाड्या होत्या. पण ही अपंग मुलं, माणसं 'रुग्ण' नव्हतीच मुळी. उलट त्यांच्या सहभागातील उत्साहाने आजुबाजुच्या माणसांना छऱ्ऱ्ऱ उर्जा देत होती जगण्याची. त्याक्षणी 'पंगु लंघयते गिरीम्!' म्हणजे काय; त्याचा साक्षात्कार झाला मला.

या साक्षात्काराला रसिकत्वात, कलेत बदलणारा नवा साक्षात्कार त्याच दिवशीच्या संध्याकाळी आला. म्हणजे झालं काय; की ही 'मॅरॅथॉन'ची गडबड आटोपून मी दुपारी बाराच्या सुमाराला घरी आले. चिराबाजार ते आझाद मैदान आणि आझाद मैदान ते परत नवी वाडी - अशी माझी सिनियर सिटीझनची मॅरॅथॉन नकळत झाली होती. बाराच

ऊन, चालणं, नव्याच अनुभवानं भारावणं... आदींमुळे मीसुद्धा तशी थकलेच होते. पण एक दीड वाजता -मला माझ्या मित्राचा फोन आला. 'संध्याकाळी काय प्लॅन?' मी म्हटलं, - 'मी आत्ता दमलेलीच आहे. काऽऽही नाही. कुठं जायचंबियचं नाही' तर मित्र म्हणाला, 'आज साहित्य संघात 'अनन्या'चा प्रयोग आहे. सहसा तुमच्याकडे ही नाटकं येत नाहीत. बघच. ऋतुजाची देहबोली बघ. चुकवू नकोस ही संधी.' मी विचारलं की या मित्रानं पाहिलं का नाटक?... तर म्हणाला, 'म्हणूनच सांगतोय.' मग माझा संध्याकाळी घरीच रहाण्याचा बेत डगमगला. पण माझ्याबरोबर कोण? कुणीच नाही! मग मी ठरवलं की इतकी शिफारस आहे मित्राची तर जावंच. माझ्याबरोबर मीच! गेले एकटीच. नाटकाचा खिडकीवर प्लॅन अगदी फुल्ल! सुदैवाने मी एकटीच म्हणून एक कुणीतरी कॅन्सल केलेले पुढील रांगेतीलच तिकीट मिळाले मला. एका अर्थी ते बरेच झाले म्हणा. म्हणजे अनन्या एके अनन्या आणि फक्त तिला पाहणारी, आस्वादणारी माझी मीच. संवाद वा गप्पा वाटून घेणं नाही, दुसऱ्यांच्या मतांच्या 'पिंका' झेलणं नाही, मध्यंतरातही माझा माझाच असा एकांत. त्यामुळं मित्राला धन्यवाद देत मी अक्षरशः नाटक उपभोगलं. मला वाटते; इतर प्रेक्षकांचीही तीच गत झाली असणार.

संपूर्ण नाटकाविषयी किंवा कथानकाविषयी सांगून मी वाचकहो, तुमची निराशा करणार नाही. तुम्हालाही तुमचं तुमचं असं हे नाटक पहायला आवडेलच ना. फक्त इतकंच सांगते की ऋतुजा बागवे ही अनन्याच्या भूमिकेत आहे. हुशार, भविष्य घडविणारी. तिचा प्रेमालाप भावी नवऱ्याबरोबर होता होता तिच्या सायकलचा अपघात

होतो. या अपघातात तिचे दोन्ही हात कोपरापासून पुढे थोटे होतात. तिचा अपघात हा तिच्या वडिलांसाठी, भावासाठी स्वप्नभंग करणारा ठरतो. लग्न मोडते. पुढचं शिक्षण?... सगळाच थांबलेला वर्तमान जणू. अन् मग एका कसोटीच्या क्षणी ती आपल्या पायांनाच हात बनवते. पायांनी चादरीच्या-कपड्यांच्या घड्या घालते. पायांनी फणी धरत केस विंचरते. पायांनी धडपडत पेन धरत लिहायला, कॉम्प्युटर चालवायला स्वतःची स्वतःच शिकते. थोटे हात आणि तय्यार झालेले पाय यामुळे ती पुन्हा उभी रहाते. सी. ए. होते. वगैरे वगैरे. एका क्षणी घरातला फोन वाजतो तर ती कमरेएवढ्या उंचीवर ठेवलेल्या स्टॅण्डवरील फोन (रिसिव्हर) उचलते पायांनी, खांद्याला लावून संवाद साधते. हे हात खरेच थोटे असते तर तितके वाटले नसते. त्यापेक्षाही थोटेचा हातांच्या आभासासाठी तिचे हात बांधले आहेत अन् ती पायांनी सर्व कामकाज करण्याचा अभिनय करीत आहे. हा अभिनय विलक्षण आहे. नाटकाअखेरी तर मंडळी, ती या थोटेचा हातांनीच तिच्या संसारातील सख्याबरोबर अप्रतिम आणि चकीत करून टाकणारा बॉल डान्सही करते. 'अनन्या' नाटकाचं कथानक, इतरांची अभिनयाची साथ, प्रकाशयोजना, गाणी (संगीत), परिणामकारक संवाद... हे सगळं सगळं एका क्षणी मागं पडतं अन् मग गुंतून पडतं ते ऋतुजाच्या देहबोलीत.

सकाळी खरोखरीच्या अपंगांची जिद्द पाहिली मी. संध्याकाळी या जिद्दीचा रंगमंचीय अविष्कार. अप्रतिम अभिनयानं मनात रिघणारा. अभिनय तसा या भूमिकेचा विचार करता कठीणच. फार पूर्वी 'अनन्या' ही स्पर्धेत उतरलेली एकांकिका होती. तीही मी सुदैवाने (की योगायोगाने?) पाहिली होती. आजची स्पृहा जोशी तेव्हा 'रुईया'ची विद्यार्थिनी आणि नवोदित नटी होती. तिंनं सादर केलेल्या 'शाळा', 'अनन्या' अशा एकांकिका वेगवेगळ्या कारणांसाठी (पान २ कॉलम १ वर)

संपादकीय

(पान १ कॉलम ४ वरून)

आठवणीत राहिल्या आहेत. 'अनन्या'चे आजचे दोन अंकी विस्तारलेले नाटक या अभिनयाला अधिक काळ ताणणारे आहे. म्हणजे पस्तीस-चाळीस मिनिटांच्या एकांकिकेत पंधरावीस मिनिटे थोटा हातांचा आणि पायकलेचा वापर करून अभिनय करणे तुलनेने सोपे. ('पायकला' हा तेव्हाचा स्पृहाचाच शब्द!) इथे पंधरा मिनिटे नव्हे; चांगला ३५-४० मिनिटे असा देहबोलीतून अभिनय करायचा, त्याचवेळी संवाद, मुद्राभिनय सांभाळायचा. हालचालीत सहजता राखायची. कमाल.... कम्मालच आहे!

सकाळी पंगुनी जिद्द दाखवून स्पर्धेत सहभाग नोंदवला. सायंकाळी थोटा

हातांनी अन् धडधाकट पायांनी एक थरारते नाट्य उभे केले. एक वास्तव. दुसरा अभिनय. एक परिस्थितीशरण. दुसरा परिस्थितीला बदलणारा. पण दोघांतही एक साम्य. जिद्द! सकाळी या जिद्दीमुळे आयुष्याचे दर्शन झाले. सायंकाळी आयुष्याच्या दर्शक रंगातून जिद्द दिसली.

जानेवारीचा हा तिसरा रविवार माझ्या मनात खूप काळ रेंगाळेल. माझ्या मुलीने दाखविलेल्या जिद्दीमुळे अन् जिद्द दाखवणाऱ्या ऋतुजामुळेही.

कला समाजाचा आरसा असतो म्हणतात. त्या आरशात पाहिलेल्या दर्शनाने सकाळचे धावणारे अपंगही माझ्या मनात सतत 'चालत' रहातील. एवढे नक्की.

*

DR. DHURANDHAR'S FAT LOSS DIET

-Ketaki Rajan Jayakar

Dr. Dhurandhar's FAT LOSS DIET has just been published by Harper Collins, Delhi. This book is written by Dr. Nikhil Dhurandhar who has been living in the U.S. for the past 35 years and has done extensive research on Obesity. He has taken forward his father Dr. Vinod Dhurandhar's pioneering work on obesity with a lot of research and practical experience in treating patients. His biggest and well publicized patient is Aamir Khan who took his treatment for his film Dangal. Aamir Khan has openly acknowledged his guidance in getting him into shape for the slimmer version of Mr. Mahavir Phogat in the film Dangal. Mr. Aamir Khan has very honestly and graciously disclosed his journey from fat to fit for his film Dangal and penned the Foreword. He also specifically mentions that both the Doctors senior and junior follow the principle that they are not just giving you a diet for fat loss, their diet also addresses any health issue you may have like high cholesterol, high B.P. Diabetes etc. so the fat loss programme is centered around good health

Dr. Nikhil in his opening chapters writes about the horror stories about the quack dieticians who have inflicted great pain and cruelty under the guise of breaking down the fat inside the patient's body. He has translated the experience and knowledge which he has gained from his medical degree, his Masters in biochemistry, his PhD in Nutrition and his medical treatment for obesity of over 15,000 patients and twenty-five years of evidence based research and discoveries in the field of obesity. Seeing his credentials the reader is satisfied that the author is not some owner of a beauty parlour who pampers rich fat women with fat purses and gives them powder massages to loosen their body fat!

Dr. Nikhil is a Professor par excellence and has a knack of telling his story like the tales we tell at the kitchen table. I call this Dr. Dhurandhar's Kitchen Table Wisdom (Kitchen Table Wisdom is a book written by a Cancer specialist Dr. Naomi Remen about her cancer patients, telling us what she learnt from her cancer patients. Her grandfather was a Rabi and he told her tales at the kitchen table which was indeed helpful for her in dealing with her cancer patients). The lucid style in which Dr. Nikhil writes on his very serious subject reminded me of the Kitchen Table Wisdom. The reader feels that Dr. Nikhil is actually sitting at his dining table in his family home at Vile Parle and he is telling us about the diet and his experiences in treating various patients. The reader does not feel the distance between Dr. Nikhil in the U.S. and him far away in India. The step by step preparation for the diet, the mental preparation for sticking to the diet, the misconceptions are so humane and the Indian thought process which is seen throughout his chapters makes the reader identify with what he is reading. Your misconceptions about dieting, the culturally ingrained wrong ideas about looking nice and plump and prosperous if you are fat just dissolve like the extra calories which need to be reduced. Cheating on the diet, making lame excuses for the lapses is so natural that it puts the reader in a comfort zone, there is no holier than thou attitude, acceptance and a gentle encouragement to move on for a better tomorrow!

Aamir Khan's example is astounding, Like Aamir you need to have perseverance, self discipline and passion to reach the goal. Making the body a temple fit to house the divine is the silent music which pervades (Cont. on Page 6 col. 4)

उद्यम

प्रॉफिटेबल फायबर मोल्डींगचा व्यवसाय

-सुदेश प्रबोध देसाई

तुम्ही डिझायनर रूफ बघितले आहे का? तुम्ही डिझायनर पार्टिशन बघितले आहे का? तुम्ही डिझायनर अँटिक लुक्सच्या लॅम्प शेड बघितल्या आहेत का? तुम्ही डिझायनर अँटिक लुक्सचे फर्निचर बघितले आहे का? तुम्ही आकर्षक मूर्त्या व वॉटर फॉल बघितले आहेत का? तुम्ही एसेल वर्ल्डमधील गेम्स बघितले आहेत का? ह्या सगळ्या वस्तू फायबरमध्ये बनविल्या जातात. फायबर मोल्डींग सध्याच्या काळात खूपच उपयुक्त आहे. फायबरपासून वेगवेगळ्या मूर्त्या, कारंजी, दरवाजे, म्युरलस् वगैरे (Gift Articles) बनविले जातात. फायबर मोल्डींगपासून बनविलेल्या वस्तूंना बाजारात मागणी वाढत आहे. यासाठी कलात्मक कल्पनेचा वापर करण्यासाठी वाव आहे. कमी किंमतीमध्ये उत्पादन करून जास्त किंमतीला विकले जाते.

फायबर मोल्डींगचा व्यवसाय करण्यासाठी कमीत कमी रुपये पन्नास हजार भांडवल घेऊन करू शकता. हा व्यवसाय करण्यासाठी जागा मोकळी लागते.

फायबर मोल्डींग उत्पादन प्रक्रिया:

फायबरची वस्तू म्हणजे काय?

Polyester Resins + Cobalt + Glass Fiber = Fiber Products

प्रक्रिया: सगळ्यात पहिल्यांदा जी वस्तू आपल्याला बनवायची आहे ती ठरवणे व त्यावर Latex Rubber/ Silicon Rubber किंवा फायबरचे मोल्ड बनविणे. (मोल्ड बनविण्याची प्रक्रिया सोपी आहे.) मोल्ड तयार झाल्यानंतर पॉलिएस्टर केमिकलचे मिश्रण मिक्स करणे व ते मोल्डमध्ये ओतणे. २० मिनिटांमध्ये ते केमिकल आकार घेते व सुकते. तो पिस मोल्डमधून काढणे व फिनिशिंग करणे. फिनिशिंग करण्यासाठी ग्राइंडर, बफिंग, पेन्टिंग व पॉलिशिंग करून फायनल प्रॉडक्ट पॅकिंग करून विक्रीलायक करणे.

Input RawMaterial + Filler Material + Processing + Finishing + Packing = Final Finished Product.

Machinery required:

- 1) Grinding Machine
- 2) Buffing/Polishing Machine
- 3) Drilling Machine
- 4) Working Table and miscellaneous tool

In this setup you can make Industrial as well as consumer goods

Raw Material:

- 1) Polyester Resin
- 2) Accelerator + Hardner

3) Filler Material (can be chalk powder/marble powder/granite powder/wood powder etc.)

उदा. आपल्याला गणपतीची २ इंच X २ इंच X ३ इंच (उंच) आकाराची मूर्ती तयार करायची असेल तर ती मूर्ती ४५ रुपयांमध्ये बनते. मार्केटमध्ये ही मूर्ती २५० ते ३०० रुपयाना मिळते. एक नग २० मिनिटात होतो. आपण आवश्यक तेवढे मोल्ड केले तर आपण १००० मूर्ती एका दिवसात सहज बनवू शकतो. जर आपण प्रतिमूर्ती ५० रुपयांचा फायदा ठेवून विकली तर दिवसाला आपण ५०,००० रुपयांचा फायदा कमावू शकतो.

महिन्यात २५ दिवस काम केले तर साडेबारा लाख रुपयांचा नफा मिळवू शकतो. तसेच आपण वर्षभर केले तर वर्षाला सुमारे दीड कोटी रुपये कमावू शकतो.

Wow is this profit less.....just imagine if you earn the above profit ... will your life be different?

पणन (मार्केटिंग):

आता प्रश्न असा उभा राहतो की, हे सगळे १००० नग आपण आता बनवू शकतो... पण आता ते विकायचे कुठे? सगळ्यांना सोपा वाटणारा प्रश्न.

आता विचार करा. या मूर्त्यांची बाजारपेठ काय असू शकेल? या मूर्त्या घरोघरी ठेवल्या जातात, लोक भेट म्हणून देतात, शोपिन्स म्हणून शोकेसमध्ये ठेवल्या जातात, तसेच प्रत्येक गाडीमध्ये ठेवल्या जातात. याचा अर्थ त्या भारतामध्ये घरोघरी व प्रत्येकाच्या दुकानामध्ये व प्रत्येक गाड्यांमध्ये लागतात. तसेच आपण निर्यातसुध्दा करू शकतो. बाजारपेठ बघायला गेली तर खूप मोठी आहे. आपल्याला फक्त सगळीकडे पोहचले पाहिजे. आपण या वस्तू सगळ्या दुकानात, भेटवस्तूंच्या दुकानात व ऑनलाइन गिफ्टसाईटवर सहज विकू शकतो.

समजा आपण १० प्रकारच्या मूर्त्या बनवल्या म्हणजे आपण १०० संच बनवले. एका दुकानात ५ संच ठेवले तर २० दुकानात आपले लक्ष्य पूर्ण होऊ शकते आणि रोज २० दुकाने कव्हर करणे सहज शक्य आहे. ही २० दुकाने आपल्याला एकाच परिसरामध्ये मिळतील.

हे जर आपण शक्य केले तर आपण नक्कीच मोठे उद्योजक होऊ शकता.

*

कथाकली

नाईलाज

-सौ. उज्ज्वल र. ब्रह्मांडकर

“आई, काय ठरवलंस?” - अंकुरनं विचारलं.

“कशाचंरे?” - अर्पितानं नकळून उतरादाखल पुन्हा प्रश्नच विचारला.

“छान! एवढ्यात विसरलीस? अगं, मोबाईलचं म्हणतोय मी” - अंकुर उत्तरला

“हां... हां... अं... घेऊ हं...” अर्पितानं मोघम उत्तर दिलं.

“घेऊ म्हणजे? नक्की कधी घेणार ते सांग...”

“सांगेन रे. जरा पैशाचं जमू दे मग सांगते.”

“तसं नाही. आत्ताच सांग कधी घेणार ते. म्हणजे पुढच्या आठवड्यात की पुढच्या महिन्यात? एक महिना, दोन महिने, किती थांबू?”

“अरे, अनुयाला कॅलक्युलेटर हवाय नं?”

“हां. आता समजलं तिची खरेदी पहिली. माझी काय? केव्हाही केली किंवा केलीच नाही तरी चालेल, असंच नं? ती तेवढी लाडकी”

“अरे, खरंच पैशाची सोय करायला हवीय. सगळे पैसे गुंतवलेयत नं!”

“त्यात काय? एक गुंतवणूक मोड.”

“त्यानं नुकसान होतं नं?”

“असं कितीसं नुकसान होणारेय? उगीच काहीतरी सबबी. निर्मला आत्याच्या श्रीनादचं लग्न झालं तेव्हा मोडलंतच नं एक एफ.डी.?”

“तो नाईलाज होता रे अंकुर.”

“अच्छा! म्हणजे मुलांच्या गरजा हा नाईलाज असू शकतच नाही?” अंकुरनं रागानं विचारलं.

“अंकुर, ही तुझी गरज नसून चैन आहे.”

“ठीक आहे. ते तुमचं कर्तव्य म्हणे.”

“अं... कोणतं मॉडेल हवंय तुला...” अर्पितानं अंकुरचा राग थोडा तरी निवळावा म्हणून विचारलं - “आणि काय खास आहे त्यात?”

“तुला कळणार नाहीत ते फीचर्स”

“सांग मला. मी काय अशिक्षित, अडाणी आहे?”

“त्यात उगीचच वेळ फुकट जाईल. माझ्या आत्ताच्या फोनपेक्षा त्यात कितीतरी जास्त सुविधा आहेत. फक्त पस्तीत हजारांचा आहे.”

“बापरे! अनुयाचा कॅलक्युलेटरही महाग आहे. कुठून आणायचे एवढे पैसे?”

“ते तुमचं तुम्ही बघा. अजूनही महागडे फोन आहेत. पासष्ट हजारांचा नाही नं मागितला मी? माझ्या मित्रांकडे सगळ्यांकडे लेटेस्ट महागडे फोन, टॅब्लेट पी.सी. बरंच काही आहे;

काहीच्या स्वतंत्र मोटारी आहेत. मी तुमच्याकडे मोटर तर नाही ना मागत?”

थक्क होऊन ऐकत असलेली अर्पिता म्हणाली - “मोटर दिलीच नसती. सरळ नाहीच म्हणाले असते.”

“ह्याचा अर्थ तुम्हाला मोबाईल परवडतोय, पण तुम्हाला घ्यायचा नाहीय. नाहीतर तू सरळ नाहीच म्हणाली असतीस.” - अर्पिताला शब्दात पकडत अंकुर म्हणाला.

अर्पिता मनात म्हणाली - पुढच्या मागणीला आता सरळ नाहीच म्हणेन मी...

तेच वाक्य अंकुरनं मोठ्यानं उच्चारलं - “पुढच्या मागणीला सरळ नाहीच म्हणशीलतू...”

अर्पिता मनोमन दचकली. अंकुर मनकवडा आहे की काय? पूर्वी हा खेळ उलटा असायचा. लहानग्या अंकुरच्या मनातले विचार ओळखणं अर्पिताला अशक्य नसायचं. तिनं ते तसे ओळखले की निरागस अंकुर विचारायचा “तुला कसं कळलं मी काय विचार करतोय ते?” आता, प्रक्रिया उलट झालीय... म्हणजे काळ पुढे सरकला की प्रक्रिया उलटी पालटी होते?... की दोन माणसांच्या विचारांची एकमेकामध्ये उलटापालट होते?

अंकुर तिचा हात हालवीत विचारत होता - “आई पुन्हा एखादी सबब शोधतेयस की काय? तुला आधी फक्त पुढच्या महिन्याच्या शेवटपर्यंत कारण अनुयाची परीक्षा जवळ आलीय.”

खरंच की अनुया म्हणत होती कॅलक्युलेटरवर हात बसण्यासाठी अगोदर हवाय. तुम्हाला नाही कळायचं बाबा. तुम्ही म्हणताय तसं फक्त लक्षात ठेवून नाही वापरता येत तो. आता अंकुर म्हणतोय मोबाईलच्या फीचर्स मधलं मला काही कळणार नाही.” केवळ टेक्नॉलॉजी पुढं गेल्यानं आमची बुद्धिमत्ता काही न कळण्याइतकी मागासली? की कुचकामी ठरली? - हे वाक्य अर्पितानं नकळत मोठ्यानं उच्चारलं.

नी तिथं आलेल्या आशीषनं विचारलं - “अर्पिता, एकटीच काय बडबडतेयस?”

अर्पितानं भानावर येऊन बघितलं - अंकुर तिथून केव्हा गेला नी आशीष केव्हा आला तिला कळलंच नव्हतं....

“काही नाही - ही मुलं आपल्याला मोबाईलमधलं, कॅलक्युलेटरमधलं काही कळणार नाही म्हणतायत. आपण दोघही पहिल्यापासून स्कॉलर होतो. पण आता चक्क ‘अडाणी’

ठरतोय.’

‘अहं... हल्लीची पिढी खूप चलाख आहे. आपण सतरा प्रश्न विचारून खरं काय ते जाणून घ्यायचा प्रयत्न करतो. आपण त्यांच्या बेतात सरळ मोडता घालू म्हणून आपण प्रश्नच विचारू नयेत ही पार्श्वभूमी तयार करतात ते आपल्याला अडाणी ठरवून..’

“अहो, काय करायचं आता त्यांच्या मागण्यांचं?” अनुया पुन्हा त्याच प्रश्नाच्या उंबरठ्यावर अडखळली... त्या प्रश्नाच्या उंबरठ्यावर ठेचकाळण्याच्या भीतीनं त्यानं विचारलं - ‘तुला स्वच्छ नाही का म्हणता येत नाही गं त्यांना?’ “नाही कुठे? मोटार वगैरे मागितली तर मी नाहीच म्हणणार ना?”

“म्हणजे ह्या वस्तू त्यांना घ्यायच्याच असं तुझ्या मनात आहे तर!”

“पण अनुयाच्या परीक्षेचा प्रश्न आहे हा.”

“चौकशी तरी केलीयस का की खरंच असले सायंटिफिक कॅलक्युलेटर्स वापरू तरी देतात का ह्याची? तुझ्या ऑफिसमधल्या मैत्रिणींना, सहकाऱ्यांना विचार नं!”

“एक बाई सांगत होती की तिचा मुलगा सतत नवीन नवीन सॉफ्टवेअर कॉम्प्युटरमध्ये घालून घेत असतो. तरच नीट अभ्यास करता येतो म्हणे!”

“बापरे! म्हणजे आता विंडोज बरोबर तो ही खर्च वाढणार? खर्च कुठून भागवायचा? दुसरी नोकरी बघावी लागेल. मी रविवारी ट्यूशनस घेईन. रोज क्लिनीकचे तास मर्यादित नसतात. पण रविवार मोकळाच असतो ना! बारावीच्या सायन्सच्या बायॉलॉजीच्या ट्यूशनस घेईन..”

आशीष, एक तर आठवड्याला एकदाच ट्यूशन घेऊन उपयोग नाही. शिवाय आत्ताच्या अभ्यासक्रमाची, प्रश्नपत्रिकांची पूर्ण माहिती करून

घ्यावी लागेल. आणि जे प्राध्यापक अजून कॉलेजमध्ये शिकवतात, त्यांच्याकडे विद्यार्थी जातात. शेअर्सचा तर फायदा कमवायला विचारही करू नका. त्यापेक्षा मी बँकेतून कॅड्युमर लोन घेते. आम्हा कर्मचाऱ्यांना वस्तू घेण्यासाठी मिळतं. पगार सारखा वाढतच असतो. पुढे हजे जड जाणार नाहीत शिवाय तो मोटार वगैरे मागणार नाही म्हणतोय नं!

“छान! म्हणजे उपकार करतोय का? मला हेच कळत नाहीय की दाता कोण आहे?”

“आशीष, आईवडील आणि मुलं यांच्यात ही भाषा नको.”

“अर्पिता, आपणही आईवडिलांपुढे लहानच होतो नं! पण आपण असे हट्ट कधी केले नाहीत. तेव्हाही आपले श्रीमंत मित्र, मैत्रिणी होतेच की!”

“आशीष, आता काळ बदललाय. आपण आजुबाजुच्या परिस्थितीप्रमाणे बदलायला हवं. पाण्यासारखं ज्या भांड्यात भरलं जातं त्याचा आकार पाणी घेतं अगदी सहजपणे...”

“आपण पाणी बनायचं? आणि त्यांनी काय बनायचं? पाण्यातले दगड? की ज्यामुळे पाणी वर येईल नी अखेरीस सांडून जाईल? की त्यांनी कावळा होऊन दगड टाकून पाणी वरवर आणून मनसोक्त प्यायचं?” आशीषनं कासावीसपणे विचारलं.

“काही का असेना, पाणी उपयोगाचं असतं. पाणी जीवन देतं.”

“म्हणजे आपण उपकारक ठरायचं नं? मघाशी तूच ह्या शब्दावर रागावलीस. पण अगं शब्द बदलले तरी परिणामांचपरिमाणे तेच नं? आपण मुलं होतो तेव्हाही आपण पाणीच होतो नी आताही पाणीच बनायचं? तेव्हा आईवडील बरोबर होते नी आता मुलं बरोबर आहेत? पाणी असूनही आपण (पान ५ कॉलम ३ वर)

हसरी रेखा

-प्रदीप कोठारे

संवाद

गोल्ड रश

-विश्वास अजिंक्य

ही गोष्ट आहे कॅलिफोर्निया आणि ऑस्ट्रेलियामध्ये सापडलेल्या सोन्याच्या खाणींची. १८४८च्या दरम्यान कॅलिफोर्नियात व त्यानंतर लगोलग १८५१च्या दरम्यान ऑस्ट्रेलियात सोन्याचे अनेक साठे सापडले. ही बातमी जगभर वणव्यासारखी पसरली आणि मग सोन्याच्या शोधात जगभरातून माणसे कॅलिफोर्निया आणि ऑस्ट्रेलियाच्या दिशेने निघाली. कॅलिफोर्निया आणि ऑस्ट्रेलियामध्ये सोने मिळवण्यासाठी लोकांची झुंबड उडाली. अशा सोने मिळवण्यासाठी उडालेल्या झुंबडीला इंग्रजीत 'गोल्ड रश' असे म्हणतात. कॅलिफोर्निया, ऑस्ट्रेलियात मोठ्या प्रमाणात मिळालेल्या सोन्यामुळे, एकोणिसावे शतक सोन्यासाठी क्रांतिकारी ठरले. कॅलिफोर्नियात सोने मिळण्याआधी, नुकत्याच झालेल्या मेक्सिकोबरोबरच्या युद्धात अमेरिकेचा खूप खर्च झाला होता. सोने मिळाल्याने तो जवळपास सर्व भरून निघाला. असे म्हटले जाते की, ऑस्ट्रेलियामध्ये जर सोने सापडले नसते तर कदाचित तो सध्यापेक्षा वेगळा देश दिसला असता. ऑस्ट्रेलियात मिळालेल्या सोन्याचा उपयोग एक देश म्हणून ऑस्ट्रेलियाला झालाच; पण तो इंग्लंडच्या अधिपत्याखाली होता म्हणून इंग्लंडलादेखील झाला. १९व्या शतकात इंग्लंड आणि युरोपमध्ये जे औद्योगिकीकरण झाले; ते या सोन्याच्या पैशामुळे शक्य झाले. बऱ्याच जणांचा असा समज आहे की, ऑस्ट्रेलियात इंग्लंडमधून फक्त कैदीच पाठवले गेले व सध्या ऑस्ट्रेलियात जे गोरू लोक आहेत ते त्या कैद्यांचे वंशज आहेत. पण कैद्यांची संख्या तशी तुलनेने कमीच होती. शिवाय सगळेच कैदी हे गुन्हेगार म्हणून शिक्षा झालेले नव्हते. काही राजकीय कैदीदेखील होते. आतापर्यंत जगात विविध ठिकाणी सोन्यासाठी झुंबडी उडाल्या आहेत. त्यापैकी काही अल्पकाळासाठी चालल्या; तर काही दीर्घकाळ चालल्या. आश्चर्य म्हणजे दळणवळणाची साधने फारशी उपलब्ध नसताना, एखाद्या ठिकाणी सोने मिळत असल्याचे कळल्यावर लोकांच्या झुंबडीच्या झुंडी तेथे जात असत.

कॅलिफोर्नियात सोन्याचा शोध लावणाऱ्या माणसाचे नाव होते जेम्स मार्शल. तो तेथे आला होता ते चक्क लाकडाची वखार बांधायला. कॅलिफोर्नियात अमेरिकन नदीच्या जवळ कोलोमा नावाच्या परिसरात त्यांनी वखार बांधायचे निश्चित केले.

वखारीचे बांधकाम ४-५ महिने चालले होते. १८४८च्या जानेवारीपर्यंत वखारीचे काम पूर्ण देखील झाले. २४ जानेवारी १८४८ रोजी जेम्स मार्शलना लाकडाच्या वखारीत काम करताना पाण्यात एक पिवळ्या रंगाची वस्तू चकाकताना दिसली. ती वस्तू म्हणजे धातूचा एक तुकडा होता. आजुबाजूला असे बरेच तुकडे पडलेले होते. उत्सुकता म्हणून त्यांनी ते उचलले. काय असेल हे? सोने तर नाही? मार्शलना सोन्यासारखे धातूचे तुकडे मिळाल्यानंतर एका तासात आणखी सहाजणांना वखारीच्या परिसरात तसेच धातूचे तुकडे मिळाले. पण या सगळ्यांना जे मिळाले ते खरोखरच सोने आहे का ते पहाण्यासाठी काही चाचण्या करण्याची गरज होती. त्यांनी काही प्राथमिक चाचण्या करून ते सोनेच असल्याची खात्री करून घेतली. प्रथम त्या सर्वांनी ही गोष्ट गुप्त ठेवायचे ठरविले होते; पण तेथे एवढे कामगार काम करत होते की सोने मिळत असल्याची बातमी फार काळ गुप्त राहाणे शक्यच नव्हते. कर्णोपकर्णी ही बातमी पसरत गेली आणि जो तो सोने मिळवायचा मागे लागला. शेवटी १५ मार्च १८४८ला कॅलिफोर्निया स्टार या वृत्तपत्रात ही बातमी प्रसिद्ध झाली. त्यानंतर इतर वर्तमानपत्रातदेखील याबाबतचा मजकूर यायला लागला. मग मात्र लोकांच्या झुंडीच्या झुंडी कॅलिफोर्नियामध्ये यायला लागल्या. त्यात तेथील बंदरात येणाऱ्या जहाजांमधील लोकांमार्फत ही बातमी जगभर पसरली. आणि साऱ्या जगाचे लक्ष कॅलिफोर्नियाकडे वेधले गेले. परिणामी साऱ्या जगातून माणसांचे लोंढेच्या लोंढे कॅलिफोर्नियाच्या दिशेने जाऊ लागले. विशेषतः युरोपातील विविध देशांतून, दक्षिण अमेरिकेतून, चीन आणि ऑस्ट्रेलियातून मोठ्या संख्येने लोक आले होते. कॅलिफोर्नियात त्यावेळी जमिनीवर कोणाची मालकी अशी नव्हती. कारण मेक्सिकोबरोबर झालेल्या युद्धानंतर अमेरिकेला कॅलिफोर्नियाचा ताबा मिळाला होता व हा ताबा मिळाल्यानंतर काही दिवसातच तेथे सोने मिळाले. त्यावेळी त्या भागात कुठल्याही प्रकारे कायदा व सुव्यवस्था नव्हती. तेथे कोणीही जाऊ शकत होता. कॅलिफोर्नियात सोन्याच्या शोधात सर्वप्रथम आले ते अर्थातच कॅलिफोर्नियाच्या जवळपास रहाणारे होते. त्यांना सोने मिळत होते त्या ठिकाणापर्यंत जायला कमी त्रास झाला. पण जे लांबून आले त्यांचा

(पान ५ कॉलम ३ वर)

...आणि संतूर अबोल झाले

* किशोर जयकर *

पंडित उल्हास बापट 'गगनझुला' ह्या कौशल इनामदार यांच्या गाण्यांच्या अल्बमच्या रेकॉर्डिंग/रिहर्सलच्यावेळी संतूर वाजवताना. बाजूला संगीत संयोजक कमलेश भडकमकर

(जागेअभावी इतर फोटो देता आले नाहीत -संपादक)

४ जानेवारी २०१८ ह्या दिवशी ज्येष्ठ संतूरवादक पंडित उल्हास बापट ह्यांचे अल्पशा आजाराने दुर्दैवी निधन झाले. पंडित उल्हास बापट हे सुप्रसिद्ध संगीतकार स्व. आर. डी. बर्मन ह्यांच्याकडे १९७८ पासून १८ वर्षे संतूरवादक म्हणून काम करीत होते. 'घर' या त्यांच्या पंचमदांकडच्या पहिल्या चित्रपटांपासून ते 'लव्ह स्टोरी १९४२' ह्या चित्रपटापर्यंत आर. डी. बर्मन यांचे ते आवडते कलाकार होते. परंतु विधिलिखित कसे असते ते पहा. आर. डी. बर्मन यांची २४ वी पुण्यतिथी ४ जानेवारी रोजी म्हणजे ह्याच महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात होती आणि उल्हासजी त्याच दिवशी हे जग सोडून गेले.

पंडित उल्हास बापट हे माझे अत्यंत जवळचे असे मित्र होते. ज्येष्ठ गायक सुरेश वाडकर त्यांच्या वाद्रे (प.) येथील रेकॉर्डिंग स्टुडियोमध्ये कौशल इनामदार यांच्या 'गगनझुला' ह्या गाण्यांच्या अल्बमच्या रेकॉर्डिंगच्या वेळी माझ्या फॅमिली फ्रेंड्सचा मुलगा संगीतकार, संगीत संयोजक कमलेश भडकमकर ह्याने उल्हास जोशींची माझी ओळख करून दिली. (२००८ मध्ये) आणि ती आमची दोस्ती शेवटपर्यंत टिकून होती. तीन/चार वर्षांपूर्वी श्री उद्यानगणेश मंदिरामध्ये माघी गणेश जयंतीनिमित्त गेलो असताना पंडित उल्हास बापट यांच्या संतूरवादानाचा कार्यक्रम चालू होता व योगायोगाने माझ्याकडे त्यावेळी माझा डीजीटल कॅमेरा जवळ असल्याने मी काही फोटो घेतले होते. तसेच, फेब्रुवारी २०१५ मध्ये दादर माटुगा कल्चरल

सेंटर येथे 'सहज स्वरांतून मनातलं' ह्या पंडित उल्हास बापट ह्यांनी लिहिलेल्या पुस्तकाच्या 'मैत्रेय' प्रकाशनातर्फे झालेल्या कार्यक्रमाच्यावेळी उल्हासजींच्या संतूरवादानाचेदेखील आयोजन केले गेले होते. त्यावेळी घेतलेले काही फोटो आणि व्हीडियो माझ्याकडे आज पंडितजींची आठवण म्हणून राहून गेले आहेत. उल्हासजींनी त्यावेळी काही अत्यंत लोकप्रिय गाणी उदा. केतकीच्या बनी तिथे नाचला गं मोर... इ. तसेच त्यांनी स्वतः तयार केलेली एक त्यांची आवडती धूनदेखील वाजविली होती. योगायोगाची गोष्ट अशी की उल्हासजींचे मोठे बंधू आनंद हे मी १९६९-७१ मध्ये वाद्रे स्कूल ऑफ आर्ट येथे कमर्शियल आर्टला असताना आमचे प्रोफेसर होते. दोन वर्षांपूर्वी मी, उल्हासजी आणि आनंद आम्ही सिटीलाइट येथे भेटलो होतो. उल्हासजी हे एक संतूरवादक म्हणून तर खूप मोठे होतेच. एक माणूस म्हणूनदेखील खूप मोठे होते. अलिकडेच डॉ. मृदुला दाढे जोशी यांनी रविवारच्या लोकसत्तामध्ये पंडित उल्हास बापट यांच्यावर एक अप्रतिक लेख लिहिलेला आहे, त्यामध्ये त्यांनीदेखील उल्हासजींविषयी हेच लिहिलेले आहे. पंडित उल्हास बापट ह्यांच्यासारखे दिग्गज कलाकार जेव्हा असे अवेळी हे जग सोडून जातात तेव्हा माझ्या आणि आपल्यासारख्या त्यांच्या असंख्य चाहत्यांच्या मनाला चटका देऊन जातात असे खेदाने म्हणावे लागेल.

पाठारे प्रभु महिला समाज - आनंद मेळावा २०१८

रविवार दिनांक ७ जानेवारी २०१८ रोजी पाठारे प्रभु महिला समाजाचा आनंद मेळावा भव्य गर्दीत मोठ्या उत्साहात साजरा झाला. या वेळचे वैशिष्ट्य म्हणजे स्टॉलधारकांमध्ये तरुणाईचा सहभाग वाखाणण्यासारखा होता.

सकाळी ११ वाजता पाठारे प्रभु को-ऑप हाऊसिंग सोसायटीच्या सांस्कृतिक केंद्रात भरलेल्या आनंद मेळाव्याचे उद्घाटन श्रीमती मोहिनी प्रसाद कोठारे (हॉटेल हॅपी होम, महाबळेश्वरच्या प्रमुख) यांच्या हस्ते झाले. चिटणीस सौ. पल्लवी कोठारे यांनी उपस्थितांचे अगत्यपूर्ण स्वागत केले. समाजाच्या जबाबदार आणि उत्साही अध्यक्षा सौ. नीता सेंजित यांनी पाहुण्यांची ओळख करून देताना सांगितले की मोहिनीताई आतिथ्यशील असून अनेक संकटात सापडलेल्या व्यक्तींना त्यांनी मदत केली आहे. हॉटेल व्यवस्थापनातील एक उत्तमसुजनशील उद्योजिका म्हणून त्यांचा गौरव झाला असून त्यांची दूरदर्शनवर मुलाखतही झाली होती. समाजाच्या अध्यक्षांनी समाजाच्या १०३ वर्षातील उपक्रमांचा थोडक्यात आढावा घेतला. समाजाच्या शिवण वर्गाच्या शताब्दीनिमित्त विद्यार्थिनींनी शिवलेल्या 'किचन अप्रन'ची सर्वांनी खरेदी करावी अशी विनंती केली. तसेच विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन केल्याबद्दल सौ. शेफाली विजयकर यांचे आभार मानले. समाजातर्फे सौ. सेंजित यांनी श्रीमती मोहिनी कोठारे यांना भेटवस्तू व तेलपोळ्या देऊन सन्मानित केले. सत्काराला उत्तर देताना श्रीमती मोहिनी कोठारे यांनी सांगितले की उद्योजकांना आनंद मेळाव्याच्या निमित्ताने संधी देण्याचा महिला समाजाचा प्रयत्न स्तुत्य आहे. असे कार्यक्रम करण्यासाठी त्यांनी महिला समाजाला रु. ५०००/- ची देणगी दिली.

खाद्यपदार्थासकट सर्व स्टॉल धारकांच्या वस्तूंना खरेदी करण्यासाठी ग्राहकांनी उत्तम प्रतिसाद दिला. यावेळेस ज्ञातीयांबरोबर खारमधील इतर लोकांनीही भेट देऊन खरेदी केली. सौ. बिंबा नायक, श्री. सुधीर धुरंधर, श्रीमती वंदना नवलकर या परभी पदार्थांची रेलचेल करणाऱ्या नेहमीच्या विक्रेत्यांप्रमाणे श्री. यशराज धराधर, तृप्ती विवेक तळपदे, दिप्ती विजयकर, रेश्मा कोठारे, श्वेता मानकर, अरमायटी जयकर यासारख्या तरुण, युवा पिढीचासुद्धा सहभाग होता. वर्षातून दोन वेळा जरी आनंद मेळावा भरवला तरी आम्ही भाग घेऊ असे त्यांनी सांगितले. एकंदरीत हा मेळावा युवा पिढीला ऊर्जा व प्रेरणा देणारा ठरला. यासाठी महिला समाजाची कार्यकारी समिती व विशेषतः अध्यक्षा नीता सेंजित, पल्लवी कोठारे, शोभना

जयकर, माधुरी कीर्तिकर यांनी अतिशय परिश्रम घेतले. अध्यक्षा सौ. नीता सेंजित यांनी कार्यकारी समितीला कटलेट, पाव हा सकाळचा नाश्ता दिला. तसेच स्टॉल धारकांचे भाग्यवान क्रमांक काढून भगिनींना त्यांच्या कडच्या भेटवस्तू दिल्या. त्या भाग्यवान महिला होत्या. सौ. तृप्ती विवेक तळपदे, स्वाती फडणीस, रुपाली बोरले, फातिमा ईस्माईल, दिप्ती विजयकर. विशेष म्हणजे प्रमुख पाहुण्या श्रीमती मोहिनी कोठारे, त्यांचा मुलगा व सून यांनी चिकन कटलेट, कोंबडी वडे, खिमा पाव सोलकडी इत्यादी पदार्थ ठेवून भाग घेतला होता. धीरेन रणजितच्या स्टॉलवरील सोकाजीचे चित्र असलेला 'टी शर्ट' लोकांचे लक्ष वेधून घेत होता. सौमित्र वेलकर, जयमती तळपदेच्या स्टॉलवरील तळलेले शेवळे, कल्पना तळपदेचा स्टॉल हे आकर्षण ठरले होते. सौ. कल्पना तळपदे यांनी संपूर्ण मेळाव्याचे चित्रीकरण 'यू ट्यूब'वर प्रसारित केले आहे.

असा आनंदीआनंद पसरवणारा आनंद मेळावा ग्राहकांच्या गर्दीने फुलून गेला होता. परस्पराना भेटण्याचे आणि खवय्येगिरी करण्याचे असे मेळावे वरचेवर भरोत.

समाजाची सहल

समाजातर्फे दि. १७ जानेवारी ते २२ जानेवारी २०१८ रोजी भूज, कच्छचे रण, मांडवी (गुजरात) येथे सहल नेण्यात आली. सहलीत एकंदर २६ भगिनी सहभागी झाल्या होत्या. रेल्वे प्रवासाची चोख व्यवस्था, फिरण्यास तैनातीला बस, रहाण्या, जेवणासाठी उत्तम हॉटेलची व्यवस्था नियोजक बिंबा नायक व गौरी नायक यांनी नेहमीप्रमाणे उत्कृष्ट केली होती.

भूज येथे 'स्वामी नारायण मंदिर', 'हिरालक्ष्मी क्राफ्ट पार्क'ला महिलांनी भेट दिली. तेथे दिल्लीतील लालकिल्ला, लोकसभेच्या प्रतिकृती, ऐतिहासिक ठिकाणांची माहिती देणारा लघुपट दाखविण्यात आला.

कच्छच्या रणवरून 'काळा डोंगर' या जागेवरून उंचावर पाकिस्तानची सीमा महिलांनी पाहिली. कच्छला रहाण्याची व्यवस्था तंबूत केली होती. तेथे 'कॅमल शो' पाहिला. उंट्याच्या गाडीत बसून 'मिठाच्या वाळवंटात (सॉल्ट डेझर्ट) सर्वांनी सूर्यास्त पाहिला. मांडवी येथे 'जिनालया जैन मंदिर'ला भगिनींनी भेट दिली. बोटीमधून महिलांनी समुद्रातून फेरफटका केला. बोटीत सर्वजणी गरबाही खेळल्या. 'मातानू मठ', राजवाडे, म्यझियम यांनाही भगिनींनी भेट दिली. गौरीकडून महिलांना बॅग देण्यात आल्या.

एकंदरीत बिंबा व गौरी नायक यांच्या मेहनतीमुळे महिलांची ही सहल अप्रतिम व अविस्मरणीय झाली.

*

(पान ४ कॉलम २ वरून)
प्रवास जिकरीचा होता. प्रवासात खूप दमछाक व्हायची. उपासमार व्हायची त्यात साथीच्या रोगांनी लोक हैराण व्हायचे. कॅलिफोर्नियात सोन्याच्या शोधात आलेल्यांपैकी बऱ्याच जणांची कष्टाची तयारी होती. पण त्यांना लवकरच कळून चुकले की कष्ट करण्याचा आणि यश मिळण्याचा अर्थाअर्थी काहीही संबंध नाही. काहींनी खणायला सुरुवात केल्यावर जमिनीखाली जेमतेम चारसहा इंचावर भरपूर सोने मिळाले. तर काहींना खूप खोलवर २०-२० मीटर खणल्यावर थोडेसे. काहींचे नशीब अगदीच फुटके होते. त्यांना काहीच मिळाले नाही.

सोने मिळाल्यामुळे कॅलिफोर्नियातील लोकांचे जीवनच बदलून गेले. शहरातील दुकानदारांनी दुकाने बंद केली; सैन्यात काम करणारे काही सैनिकसुद्धा सैन्य सोडून सोन्याच्या शोधात खणायला गेले. जहाजांवरचे खलाशी आणि इतर कर्मचारी-देखील जहाजे बंदरातच अक्षरशः वाऱ्यावर सोडून हाती कुदळ, फावडी घेऊन निघत. कॅलिफोर्नियात येणाऱ्यांपैकी बहुतेक सगळे तरुण होते. कॅलिफोर्नियात जायचा मार्ग खडतर. तेथे गेल्यावर रहायची, खायची-प्यायची व्यवस्था कशी होईल याचा काहीच अंदाज नसल्याने

(पान ३ कॉलम ४ वरून)

तहानलेलेच - आपल्या माणसांच्या प्रेमासाठी - फक्त आपल्याच पिढीचं जगणं नेहमीच दुसऱ्या पिढीसाठी? कधी अगोदरच्या; तर कधी पुढच्या. जाऊ दे. ह्या विषयावर जेवढा विचार करू, तेवढेच चिखलात खोल खोल जाऊ पाणी बनून आपणच तयार केलेल्या चिखलात...''

“आशीष, मला वाटतं तुमची लाईन चुकली. डॉक्टर न होता...'' अनुया बोलताना तिचं वाक्य अर्धवट तोडत आशीष म्हणाला,

“चला, तुला तरी पटलं की मी डॉक्टर व्हायला नको होतं, इंजिनियर किंवा दुसरं कुणीही. पण पप्पांच्या इच्छेनुसार वागलो.

“तसं नाही. तुम्ही कवी, लेखक व्हावयाला हवं होतं नं. कधी कधी असं काही बोलता नं की समोरचा गुंग होऊन जातो.”

हे मात्र खरं हं! दुसऱ्याला गुंगी आणणं हे फक्त डॉक्टरांचंच काम - आशीष मिस्कीलपणे हसत म्हणाला.

“आता गप्पा पुरे. रविवारच्या साप्ताहिक सुटीचे कार्यक्रम नव्हे. कामाचे व्याप खूप असतात आपल्याला...''

अर्पिता उठली - कर्जाच्या रकमेचा मनानं अंदाज घेऊन... आशीष बसून राहिला... कर्जाच्या रकमेचा अंदाजच नसलेला... पण कर्जाशिवाय नाईलाज असलेला.

*

बहुतेकजण आपल्या बायको-मुलांना सोडून आले होते. त्यांचा तेथे कायम राहण्याचा उद्देश नव्हताच. काही काळ तेथे राहायचे; जमेल तेव्हा सोने मिळवायचे आणि परतीचा रस्ता पकडायचा, अशा बेतानेच आले होते. कॅलिफोर्नियात सोने मिळविण्यासाठी काही महिलादेखील आल्या होत्या. काही स्वतःच्या नवऱ्याबरोबर; काही मित्राबरोबर, तर काही स्वतःच्या हिंमतीवर. बरीचशी माणसे तिथे जाताना कुदळ, फावडी, घमेली, पहारी, बंदुका, तंबू, ब्लॅकॅट, कपडे, खायचे सामान इत्यादी सामान घेऊन जय्यत तयारीनीशी निघत. पण काहीवेळा प्रवास एवढा त्रासदायक व्हायचा की त्यातील काही सामान वाटेतच सोडून द्यावे लागत असे. १८५५ पर्यंत कॅलिफोर्नियात आलेल्या लोकांची संख्या तीन लाखांवर गेली. एवढ्या लोकांच्या राहण्या-खाण्याची सोय तिथे होणे शक्यच नव्हते. लोक पोहचल्या पोहोचल्या तंबू अथवा झोपडी उभारून राहावयाची व्यवस्था करत आणि मग खणायला सुरुवात! दिवसभर जमीन खणून, त्यातील माती चाळून, स्वच्छ करून त्यात सोने मिळते का ते बघायचे. या लोकांना फक्त सोने मिळवतानाच कष्ट करावे लागत होते असे नाही; तर त्यांचे अवघे जीवनच कष्टमय होते; थोडक्याचे होते. धड जेवण नाही, चोरीमारीची, अपघातांची भीती, त्यात रोगराईमुळे कित्येकांची तब्येत ढासळलेली असायची. बऱ्याचजणांना मृत्यू येथेच गाठेल असे वाटायचे. कॅलिफोर्नियात येताना लोक खूप उत्साहाने यायचे. बहुतेकांची अशी समजूत होती की तेथे जायचे, सोने जमिनीतून खणून काढायचे; नंतर घरी परतायचे. पण खरी परिस्थिती तिथे गेल्यावरच समजायची.

(क्रमशः)

*

पाठारे प्रभु चारिटीज

वैद्यकीय चिकित्सा शिबीर

रविवार, दिनांक ११/३/२०१८

वेळ : सकाळी ९.३० ते १.३०

स्थळ : सुरेश विठ्ठल हाल

अनेक मान्यवर धन्वंतरीची मोफत सेवा व सल्ला ज्ञातीयांसाठी उपलब्ध केला जाणार आहे. आपला रक्तगट कोणता आहे व रक्तात साखरेचे प्रमाण किती याची तपासणी करण्यासाठी खास व्यवस्था केली आहे. कार्डियोग्राम मोफत काढला जाईल. हाडामधील कॅल्शियम तपासणी (Osteoporosis Exmination) सुद्धा केली जाईल.

कर्करोगाचे निदान करण्यासाठी खास तपासणी केली जाईल.

गरजूनी अवश्य लाभ घ्यावा.

पाठारे प्रभु चारिटीज विश्वस्त

मंडळाकरिता

उदय शं. मानकर

अध्यक्ष - विश्वस्त

प्रभुतरुण आश्रयदाते

१) सौ. विमल व श्री. माधव नायक,	२२) कै. कमलिनी रमाकांत प्रधान
२) सौ. नलिनी व श्री. रविंद्र रामराव मानकर,	२३) कै. नटवर्य शरद श्रीकृष्णनाथ गणपतराव दळवी
३) सौ. अनामिका बी. ए. एल.एल.बी.	२४) आद्य मराठी लघुलिपीकार कै. भुजंगराव रामचंद्र मानकर
४) कै. नटवर्य नारायण रामराव झावबा	२५) कै. वामन मोरेश्वर प्रभाकर
५) कै. सौ. मोतिराम विनायक जयकर	२६) कै. चंद्रकांत नारायण विजयकर, कै. कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे, कै. प्रविण चंद्रकांत नारायण, विजयकर, कै. वैभव कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे यांच्या स्मरणार्थ एक हितचिंतक
६) आद्य संपादक कै. विष्णु कृष्ण कोठारे	२७) कै. डॉ. विद्याधर चंद्रकांत नारायण विजयकर यांच्या स्मरणार्थ हितचिंतक
७) कै. रावसाहेब चंद्रकांत बालमुकुंद वेलकर	२८) कै. पूर्णचंद्र केशरीनाथ राव व कै. सौ. शीला पूर्णचंद्र राव यांच्या स्मरणार्थ
८) कै. सौ. सुशीला यशवंतराव कीर्तिकर	२९) डॉ. राम गोविंदराव नवलकर
कै. सौ. सुशीला व श्री. मोरेश्वर वि. प्रधान	३०) सौ. शुभांगी राम नवलकर
९) सौ. मीरा व श्री. रविंद्र नानूजी दळवी	३१) सौ. रीटा आणि श्री. मंदार माधवराव नायक
१०) कै. सौ. शालाका (अरुणप्रभा) शैलकुमार श्रीकृष्णनाथ दळवी	३२) कै. सौ. विजया व श्री. प्रकाश माधव नायक या त्यांच्या आईवडिलांच्या स्मृत्यर्थ उन्मेष प्रकाश नायक
११) कै. श्रीमती चंपुबाई आणि कै. आनंदराव सुंदरजी धराधर	३३) सौ. वृंदा आणि श्री. शाम विनायक जयकर
१२) कै. सौ. रोहिणी (रत्नप्रभा) श्रीकर राणे	३४) कै. श्रीमती जयश्री आणि कै. श्री. जयवंत विश्वनाथ कीर्तिकर स्मृत्यर्थ श्री. उमेशचंद्र जयवंत कीर्तिकर
१३) सौ. निलीमा व श्री. सृजन केशवराव राणे	३५) कै. श्रीमती प्रतिमा आणि कै. श्री. धाकलेश्वर बाळाजी जयकर स्मृत्यर्थ सौ. सुप्रिया उमेश कीर्तिकर
१४) कै. श्रीमती रोझाबाई आणि कै. बाळाराम केरोबा नायक	
१५) कै. शरद विनायक कीर्तिकर यांच्या स्मरणार्थ अनामिक	
१६) कै. सौ. दिलीप रघुनंदन कोठारे	
१७) कै. श्रीमती कमलजा आनंदराव अजिंक्य	
१८) कै. दिवाळीबाई व कै. डॉ. वामनराव आनंदराव विजयकर	
१९) कै. विष्णुराज बाळाराम नायक	
२०) अॅड. सदाशिव आनंदराव धुरंधर	
२१) कु. कस्तूर मोठाबाई जयकर	

प्रभुतरुणास देणगी

* सौ. आशा आणि श्री. सुभाष विनायक जयकर यांजकडून त्यांच्या विवाहाच्या हिरक महोत्सवाप्रतिस्पर्धे रु. १०००/- आभार आणि शुभेच्छा.

अभिनंदन

* जानेवारीत झालेल्या हाफ मॅरॅथॉनमध्ये सौ. अनुराधा सीमित देसाई आणि डॉ. सौ. अश्विनी मिलींद वाघ (डॉ. मिनाक्षी आणि श्री. शिवनाथ देसाईची कन्या) यांचा यशस्वी सहभाग होता.

* सौ. निकेता प्रशांत राणे यांनी 'कल्पवृक्ष कन्येसाठी' या प्रभुप्रभात मधील मालिकेसाठी लेख लिहीला आहे. त्या 'प्रभुतरुण'च्या अतिथी संपादिका होत्या. एकदा भेटल्या तेव्हा मी त्यांना अजून, सातत्याने लिहायला सांगितले. त्याचा आवर्जून उल्लेख करीत त्यांनी शाम जयकरांवर अत्यंत उत्कटतेने लेख लिहीला आहे. ही उत्कटता त्यांनी कायम जपावी. अभिनंदन.

* सौ. पूजा प्रणव देसाई यांनी इस्त्रायलचे राष्ट्राध्यक्ष श्री. व सौ. न्यातानाहू भारतभेटीवर आले असताना मुंबईमध्ये त्यांचे सौंदर्यप्रसाधन केले. अनेकांनी वाखाणणी करून पूजा यांच्या प्रसाधनकलेला पावती दिली. २०१७ साली झालेल्या 'मिस् वल्ड' स्पर्धेतही सौ. पूजा यांनीच 'मिस् वल्ड' ठरलेल्या विजेतीचे प्रसाधन करून सौंदर्य उठावदार केले होते. अभिनंदन.

*

(Cont. from Page 2 col. 2)

the entire book.

The diet is extremely easy to follow. I was Dr. Vinod Dhurandhar's patient about 45 years ago, then post marriage after about 20years ago I suddenly started to put on weight. Every week I was putting on a kilo. Dr. Vinod first made me take a Thyroid test. Well, the blood report showed the culprit. Controlling the thyroid was the first concern and then the weight control followed simultaneously. This is what Dr. Nikhil has emphasized throughout his book that *IMPROVING HEALTH THROUGH WEIGHT LOSS REQUIRES A NUTRITIONAL APPROACH AS WELL AS MEDICAL SUPPORT, AND FOR YOU TO START THIS DIET POGRMME IS TO LET YOUR DOCTOR KNOW. I HAVE RECEIVED FORMAL TRAINING AS A DOCTOR AS WELL AS IN NUTRITION.*

Dr. Nikhil's upbringing in Vile Parle, Mumbai peeps out of his erudite scholarly thesis. The little boy who walked to pick up the telephone kept in the hall can be seen in the i phone which is now connecting him to the world. The Diet is encouraging and in counseling parlance the steps towards the goal are small and doable!. Dr. Nikhil inspires confidence in the reader that he can start the diet and can manage to continue with it. The

*

प्रभुतरुणाची डायरी

जनन

२५-१२-१७ सौ. केतकी आणि श्री. प्रणय प्रकाश प्रभाकर, कन्या, कॅलिफोर्निया
२९-०१-१८ सौ. स्वागता आणि श्री. प्रियेश सुरेंद्र विजयकर, पुत्र, प्रभादेवी

आत्याबाई नाव बोला

आरिया प्रणय प्रभाकर

नांदा सौख्यभरे

१६-१२-१७ कु. नताशा निलीम त्रिलोकेकर श्री. डेमॉन शॉन कोनेग्लॅन (आं. ज्ञा.)

विवाह हिरक महोत्सव

०७-०२-१८ श्री. सुभाष विनायक जयकर, कु. मीना चापाजी कीर्तिकर

मरण

१६-१-१८ डॉ. अरुण वसंत जयकर, वय ९०, भटवाडी, ऑपेरा हाऊस
२१-१-१८ सौ. दीपाली (यदुला) कुमार गोरक्षकर, वय ६७, पुणे.
४-२-१८ श्री. आनंद धुंडिराज कोठारे वय ८२, अंधेरी
८-२-१७ श्री. अविनाश मनोहर कोठारे

श्रद्धांजली डॉ. अरुण जयकर यांना

-सुंदरताई नवलकर (अॅडव्होकेट, हायकोर्ट)

आजच्या जगात आणि परिस्थितीत कृतार्थ जीवन जगण्याचा योग व आदर्शाचा दाखला थोड्याच व्यक्तींकडून आढळतो, त्यापैकी डॉ. अरुण जयकर एक होऊन गेले हे माझ्यासारखे अनेक त्यांचे चाहते म्हणतीलच. म्हणून जवळचा मित्र या जगातून निघून गेल्यानंतर साहजिकच दुःख होत आहे. मात्र त्यांच्या आठवणी, प्रसंगी आणि प्रसंगी येतच राहतील.

डॉक्टरांचे राहते घर ऑपेरा हाऊस येथे आहे व त्यांचा दवाखाना दादर, पोर्तुगीज चर्चजवळ असल्या-कारणामुळे या दवाखान्यात प्रतिदिनी सकाळ-संध्याकाळ न चुकता हजर राहून कष्टकरी जनतेची व मध्यमवर्गीय जनतेची तुटपुंज्या खर्चात स्वास्थ्यसेवा (आरोग्यसेवा) करण्याचे त्यांनी जणू आपले ध्येय मानले होते, आणि म्हणून ते अनेक वर्षे त्या ध्येयपूर्तीसाठी आपल्या वार्धक्यामुळे ढासळलेल्या प्रकृतीचीही पर्वा न करता सातत्याने जनसेवेत राहिले. आजच्या काळात म्हणजेच 'सोने-चांदीच्या प्रभावाच्या काळात' डॉक्टरांकडून स्वास्थ्यसेवा कमी खर्चात होत नाही ही तक्रार सर्वश्रुत आहेच. अशा समयी डॉ.

test of the pudding lies in eating it. One has to read this simple book which has come straight from the heart of a dedicated and passionate researcher who wishes to make the humans a better and a fitter race to make this world a better place to live in.

(This book is available on Amazon)

जयकरांनी आजपर्यंत जो आदर्श ठेवला तो आदर्श आजच्या परिस्थितीत राबविणे अत्यंत गरजेचे आहे. कुठल्याही सरकारवर याबाबत संपूर्ण भरवसा ठेवणे अशक्य आहे; म्हणून प्रत्येकाने देशसेवेसाठी आणि उत्पीडित वर्गाच्या उन्नतीसाठी प्रत्येकाला आपला कार्याचा वाटा उचलावाच लागणार आहे.

डॉक्टरांचे जीवन फक्त दादरकरांपुरतेच होते असे नाही, तर ते पाठारे प्रभू ज्ञातीतील समाजाचे हितवर्धक होते. खरेतर डॉ. अरुण जयकर यांना जे प्राथमिक शिक्षण स्वास्थ्यसेवेच्या संदर्भात लाभले ते प्राथमिक अवस्थेत दादरचे निष्णात डॉक्टर खंडेराव धैर्यवान यांच्याकडून मिळाले. त्यानंतर डॉ. जयकरांनी दादर-पोर्तुगीज चर्चच्या परिसरातील एक दवाखाना चालू केला. त्या दवाखान्याच्या यशस्वी कार्यसेवेमुळे ते थोड्या काळातच त्या परिसरात नामांकीत डॉक्टर म्हणून प्रसिद्ध झाले आणि त्यामुळे दादरकरांनी त्यांचा हृद्य सत्कार दादर येथे केला होता आणि त्याप्रसंगी अलोट संख्येत त्यांचे हितचिंतक व त्यांचे पेशंट आले होते. ते पाठारे प्रभू चॅरिटीजचे विश्वस्त होते. त्यांचा संपर्क प्रतिष्ठीत आणि हॉस्पिटल संचालकांशी आणि नामांकीत सर्जनसबरोबर असल्याकारणामुळे, मध्यमवर्गीय पेशंटसना शास्त्रक्रियेची सेवा तुटपुंज्या खर्चात लाभत असे. जनसेवा हे त्यांचे एकमेव ध्येय होते असेच म्हणावे लागेल. ते कृतार्थ जीवन जगले. तो आदर्श तरुण-तरुणींनी गाठण्यासाठी झटावे व देशसेवा घडवावी.

त्यांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन करते.

हे मासिक मुद्रक, प्रकाशक श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर यांनी मालक बोर्ड ऑफ कंट्रोल प्रभुतरुण करिता मे. स्नेहेश प्रिंटर्स, ३२०-अ, शाह अँड नाहर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, अ-१, धनराज मिल कंपाऊंड, सीताराम जाधव मार्ग, लोअर परेल, मुंबई-४०००१३ येथे छापून पारिजात बी-३, युनियन बँक एम्प्लॉईज को-ऑप. हौ. सोसायटी, पटेल इस्टेट, जोगेश्वरी (प.), मुंबई-४००१०२ येथे प्रकाशित केले.

संपादक: श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर

RNI NO. 14613/67